

rame mu je z vrha Grintovca pomagal določiti **Rudolf Badjura**. Opremil je še **Prežihov** potopis »Od Kotelj do Belih vod«, **Poličev** »Veselo pomlad«, »Veliko planino« **Toneta Cevca**, zbornik »Dachau«, »Junaško Ljubljano«, **Torkarjevo** »Zvezde so strjene kaplje krvi«, monografijo **Vide Fakin** itd. Pisal je in objavil risbe v Planinskem vestniku.

Kaj naj ob tej obletnici rečemo dragemu jubilaru?

Predvsem se mu moramo zahvaliti za vloženo delo v naš gorski svet in v našo planinsko literaturo, skratka, v planinstvo. Naša zahvala je združena z najboljšimi željami za njegovo zdravje: da nam bo vsaj z nasveti in sugestijami lahko na podlagi bogatih življenjskih izkušenj svetoval in oplenil naša hotenja.

Vso srečo z najboljšimi željami Tebi in Tvojim dragim, ki so Ti dajali moč in pogum v najtežjih dneh!

VARSTVENIKI OKOLJA IN CESTARJI, PODPRTI Z EVROPSKIM DENARJEM, NE PRIDEJO SKUPAJ

OGROŽENA LEDENIŠKA DOLINA KAMENCA

Dobesedno pet minut pred dvanajsto so ekologi, predvsem še iz Prirodoslovnega društva Slovenije, začeli biti plat zvona: pred opustošenjem gradbenikov – cestarjev je treba rešiti edinstveno, najjužnejše ležečo ledeniško preoblikovano dolino v Sloveniji, Kamenco pri Volčah na Tolminskem, skozi katero nameravajo že letošnje pomladanske dni začeti gradnjo ceste med Volčami oziroma Tolminom in sedlom Solarji oziroma Dreko in Beneško Slovenijo. Kot so na tiskovni konferenci v Ljubljani konec letošnjega marca povedali predstavniki Prirodoslovnega društva Slovenije, »nepotrebno gradnjo podpirajo celo s sredstvi iz programa Phare, čeprav celovite presoje vplivov na okolje niso opravili, v lokacijskem postopku pa so prezrli tudi stališča stroke«.

GRADNJA CESTE Z DENARJEM PHARE

Kot so povedali na tej tiskovni konferenci, hoče Ministrstvo za okolje in prostor s pomočjo Evropske zveze oziroma programa Phare zgraditi nepotrebno novo cesto po strmem severnem pobočju doline Kamence, najjužnejše in najnižje ležeče ledeniško preoblikovane doline v Republiki Sloveniji. Dejali so, da gradnja nove ceste ni upravičena, saj bi bilo bolj smiselno obnoviti sedanjo cestno povezavo, ki je le za dobre tri kilometre daljša od na novo načrtovane. Sedlo Solarje na slovensko-italijanski meji, kjer je tudi mejni prehod, in Volče pri Tolminu že sedaj povezuje okoli 13 kilometrov dolga makadamska cesta, ki poteka skozi Kušarje in druge zaselke ter skozi naselje Volčanski Ruti, demografsko izjemno ogroženo obmejno območje, ter se v Ušniku le nekaj kilometrov od Volč pri Tolminu priključi na magistralno cesto Nova Gorica–Bovec, ki že zdaj poteka skozi Volče. Kot so povedali naravovarstveniki, obnova te ceste ne bi ogrozila Kamence, asfaltiranje pa bi po njihovem mnenju izboljšalo življenjske razmere v teh krajih.

Kot so dejali, so ustanove za varstvo narave in naravne ter kulturne dediščine nasprotovale spremembi in dopolnitvi občinskega plana s cesto Volče–Solarji skozi dolino Kamence, vendar je Občina Tolmin to cesto vnesla v prostorski plan, ne da bi temeljito pretehtala druge možnosti. Upravičenosti ceste po besedah naravovarstvenikov niso preučili niti glede na predvideno

Cestni povezavi med Volčami in Solarji: zgoraj nova načrtovana cesta skozi Kamenco in prek Kolovrata, spodaj obstoječa slaba cesta, katere obnova bi bila cenejša od gradnje popolnoma nove ceste.

število vozil, kar bi morali podpreti z ekonomsko študijo o prometu. Niti celovite presoje vplivov na okolje menda niso opravili.

Na tiskovni konferenci v Ljubljani je bilo večkrat poudarjeno, da je dolina Kamence izrazita ledeniško preoblikovana dolina, zajedena v jugovzhodni del predalpskega pogorja Kolovrata. Temeljni pečat ji je vtisnil soški ledenik, ki se je vanjo stekal med zadnjo poledenitvijo pred 25.000 leti. Takrat se je ledenik spustil daleč proti jugu in prav dolina Kamence leži med slovenskimi ledeniško preoblikovanimi dolinami najjužnejše, pa tudi na najnižji nadmorski višini. Razčlenjeno dno se razteza od 220 do 550 metrov nad morjem, obod pa med 300 in 1115 metri. Soimenski potok si je v ledeniške nanose, pobočni grušč in skalno podlago izdolbel različno globoko strugo, v kateri se voda prebija preko plasti volčanskih ploščatih apnencev, raznobarnih peščenjakov, podornega skalovlja in drugih kamnin ter ustvarja slikovite sopote s tolmuni, skalalnice in brzice.

POMEMBNA SLOVENSKA NARAVNA DEDIŠČINA

Potok in dolina sta v naravnem in sonaravnem stanju. Dolina namreč ni obljudena, v njej je le soimenska domačija, kjer občasno še pasejo živino. Poudarili so tudi, da sodi Kamenca med izjemno pomembno naravno dediščino Slovenije, potok in dolina pa sta uvrščena v inventar naravne dediščine občine Tolmin iz leta 1986.

Tako bi po prepričanju strokovnjakov iz Prirodoslovnega društva Slovenije gradnja nove ceste skozi to dolino pomenila velik in grob poseg v slovensko naravno dediščino. Z izkopi in nasipanjem skalovja in grušč bi namreč popolnoma spremenili površje in podobo začetnega in srednjega dela doline, posledice gradnje pa bi naravno dediščino nedvomno degradirale. Pobočja so tam namreč prestrna, višinska razlika je prevelika in razdalja je za kakršenkoli poseg prekratka. Po globokem prepričanju naravovarstvenikov majhna dolina takšnega posega preprosto ne bi prenesla. Prometni hrup in onesnaževanje na cesti bi hkrati povečala ogroženost hidrološke dediščine.

Prirodoslovno društvo Slovenije je gradivo o ogroženosti te doline poslalo slovenskim naravoslovnim ustanovam in okoljevarstvenim združenjem ter nekaterim uglednim naravoslovcem po svetu. Njihova prizadevanja za ohranitev Kamenca je podprlo več ustanov in strokovnjakov, ki so opozorili na uničenje ekoloških in hidroloških posebnosti doline, poleg tega pa še na pomen te doline za ponovno naseljevanje velikih mesojedcev. Kamenca je namreč ob vsem drugem tudi pomemben naravni prehod za rjavega medveda in risa, ki se po iztrebitvi ponovno naseljujeta v Alpah. Strokovnjaki so opozorili, da gre za trenutno enega od najpomembnejših renaturacijskih procesov na evropski celini.

Medtem ko je Prirodoslovno društvo Slovenije, ki sta ga na tiskovni konferenci zastopala njegov predsednik **mag. Andrej Seliškar** in naravovarstvenik iz Nove Gorice **Daniel Rojšek**, na koncu opozorilo tudi na ne popolnoma zanemarljiv vidik, da bi bila obnova obstoječe ceste ob vsem drugem še bistveno cenejša od gradnje nove, so iz italijanskega Svetovnega sklada za naravo (WWF Italia) poslali glavni upravi programa Phare dol-

Divji potok Kamenca, izdolben v volčanskih apnencih: v kolikšni meri bo po gradnji ceste ohranjena ta divjina?

go pismo, v katerem med drugim piše, da »WWF Italia predlaga, da ponovno pretehtate denarno pomoč temu projektu, ki je s stališča varstva okolja popolnoma nesprejemljiv in da v soglasju s slovenskimi oblastmi poiščete bolj trajnostno rešitev«.

BOLJŠE ŽIVLJENJE Z NOVO CESTO?

Le nekaj dni po tej tiskovni konferenci so po poročilu dopisnice Dela iz Tolmina **Katje Roš** na sedežu tolminske občinske uprave prve aprilske dni predstavniki državnih, občinskih in krajevnih oblasti z obeh strani državne meje z Italijo pojasnjevali, zakaj je treba zgraditi cesto, ki bo čez greben Kolovrata (in torej tudi skozi dolino Kamenca) povezovala Tolmin in Posočje z Drekovo in Beneško Slovenijo.

Predstavniki investitorja ceste, Ministrstva za ekonomske odnose in razvoj, je dejal, da je ta naložba kot prva v Sloveniji že od leta 1994 v programu bruseljskega sklada Phare, denarni viri zanjo pa so na voljo le do letošnjega oktobra. Po njegovih besedah so imeli okoljevarstveniki v petih letih dovolj časa, da bi povedali svoje, vendar so se oglasili šele zdaj, ko je za take razprave prepozno.

Na tem sestanku je bilo rečeno, da bo nova cesta dolga 9790 metrov, več kot pet kilometrov pa bo potekalo po trasi obstoječe ceste. Zaradi pomanjkanja časa (denar

Kolovoz ob ozki strugi potoka Kamenca: namesto tega bo tod tekla asfaltirana cesta.

je treba porabiti do konca letošnjega oktobra!) bodo gradbeniki odprli dve gradbišči, na zgornjem in spodnjem koncu. Poudarili so, da naj bi bil poseg v okviru možnosti naravi prijazen.

Na sestanku je bilo še rečeno, da to cesto nestrpno pričakujejo prebivalci Volč na slovenski in Dreke na italijanski strani. Kot je bilo rečeno, gre za oživiljanje zgodovinske poti, po kateri so v preteklosti trgovali, Beneški Slovenci pa so čez Kolovrat v posvečeno zemljo volčanske prazupnije nosili celo svoje mrtve. Župan Dreke **Mario Zufferli** in podpredsednik gorske skupno-

sti Nadiških dolin **Pietro Zuanello** sta povedala, da na cesto Volče–Solarji Slovenci iz Furlanije čakajo že deset let, tudi ta cesta pa bo prispevala k skupnemu turističnemu razvoju predelov na severnih in južnih pobočjih Kolovrata na obeh straneh državne meje.

Kakorkoli že, naravovarstveniki so očitno prepozno visoko povzdignili svoj glas za ohranitev doline Kamnice ali Kamence, kot jo tudi imenujejo. Zdaj je samo vprašanje, kako previdni bodo pri gradnji cestarji; zdaj je samo še od njih odvisno, v kolikšni meri bo ohranjena ta doslej divja dolina.

NAJVEČJI FESTIVAL GORNIŠKIH FILMOV JE PRVIČ V ZGODOVINI GOSTOVAL V SLOVENIJI

BANFF PO BANFFU

»Ko sva ob koncu leta 1987 z **Janezom Jegličem** plezala v južni steni Cerro Torreja v Patagoniji in s seboj tovorila 16-milimetrsko filmsko kamero, sva večkrat hotela vso to filmsko opremo vreči čez steno. V Patagoniji je namreč že samo plezanje zaradi močnih viharjev in nenehnih sprememb vremena izredno zahtevno, če pa v rokah držiš še filmsko kamero, je vsa stvar še toliko težja. A od nekdaj sem si želel, da bi plezanje in vse, kar se med vzponom dogaja, posnel na filmski trak in s tekočo sliko ljudem bolj nazorno prikazal naše početje v gorah; ob gledanju slik si je namreč težko predstavljati plezanje v prepadnih stenah, viharje, plazove, vso divjo in lepo naravo...«

Tako piše v uvodu k festivalni knjižici »Banff po Banffu« znani vrhunski slovenski alpinist **Silvo Karo**, ki uvod nadaljuje takole:

»Bila sva že zelo visoko v steni, ko sva se morala zaradi hitrega poslabšanja vremena umakniti iz nje. Takrat sva v naglici na stojišču pozabila kamero. Po desetih dneh sva se v lepem vremenu vrnili v steno in na polici našla samo velik kos ledu. Sprva sva mislila, da je snemanja konec. Toda ko sva kamero očistila in jo nekaj časa sušila, je najin bolex spet brnel v amfiteatru južne stene Cerro Torreja. Steno sva preplezala, film posnela in prišla je nagrada, tista največja – Srebrni encijan za najboljši alpinistični film na festivalu gorniških filmov v italijanskem Trentu. Bila sva vesela in ponosna. Trud, trpljenje in tveganje, ki ga s filmom ni mogoče prikazati, vse to je bilo pozabljeno...«

To je bil prvi korak Silva Kara v svet gorniškega filma. Naslednji pomemben korak je bil leta 1996, ko so ga povabili v žirijo tega festivala, in še naslednji, ko so ga povabili v žirijo podobnega festivala v kanadskem Banffu. »V tednu dni, ki sem ga preživel v kanadskem mestu Banff, sem užival ob gledanju čudovitih filmov o gorah in gorski kulturi,« piše Karo v omenjeni festivalski knjižici. »Vseskozi pa sem si želel, da bi lahko tudi slovensko občinstvo videlo te najnovejše filmske stvaritve o gorah. Odločil sem se, da pripravimo Banff po Banffu tudi v Sloveniji.«

In ga je res – šest ur programa in deset večidel na tem festivalu v Kanadi nagrajenih filmov.

ZNAMENITA IMENA IZ BANFFA

Že 22 let je v kanadskem Banffu festival gorskih in gorniških filmov, ki je ta čas postal največji in najbolj prestižen tak dogodek na svetu. Prvi konec tedna v novembru se v tem mestu vsako leto zberejo številni svetovni filmski ustvarjalci, alpinisti, gorniki, umetniki z vseh celin in drugi, ki jim je skupna strast do gora. Prav ljubezen, strast in želja po uveljavitvi razumevanja predvsem do visokogorja so glavna vodila Centra za gorsko kulturo, organizatorja festivala v Banffu. Njegovo poslanstvo je jasno: s svojo dejavnostjo nudi svetovni gorniški srenji prostor za izmenjavo izkušenj in zamisli, povezanih z naravnim in kulturnim razvojem gorskega sveta. Poleg filmskega festivala vsako leto organizira še festival gorniških knjig, mednarodni fotografski na tečaj o gorski kulturi, svetovno turnejo nagrajenih festivalskih filmov ter predavanja in turneje umetnikov in alpinistov.

Med člani Centra so zveneča imena s področja filma in alpinizma, med njimi **Sir Edmund Hillary**, **Sir Christian Bonington**, **Walter Bonatti** in **John Amatt**.

Na lanski filmski festival v Banffu so avtorji prijavi kar 143 filmov iz 21 držav, mednarodna žirija pa je morala iz te množice izbrati 30 do 40 najboljših, ki so se potem potegovali za nagrade v šestih kategorijah: za najboljši plezalni in gorsko športni film, za najboljši film o gorskem okolju in o gorski kulturi, za najboljši film mladega ustvarjalca in za veliko nagrado festivala. V lanskoletni žiriji je bilo pet velikih svetovnih imen s področja filma in alpinizma, in sicer **Tom Dent-Cox** iz Kanade, **Francine Dupraz** iz Francije, **Lynn Hill** iz ZDA, **Silvo Karo** iz Slovenije in **Krzysztof Wielicki** iz Poljske. Poleg njih je »svoj« najboljši film izbralo tudi festivalsko občinstvo.

Center za gorsko kulturo pripravi po vsakoletnem festivalu svetovno turnejo zmagovalnih filmov, ki potujejo po 125 mestih več kot 20 držav. Tako so letos najboljši filmi iz Banffa prišli med drugim na Novo Zelandijo, v